

L'estudi de casos: experiència d'aplicació d'una metodologia docent fonamental per a la formació dels professionals de l'educació.

Elias Andreu, Marina; Eizaguirre Anglada, Santiago; Vallès Peris, Núria; Martínez Celorrio, Xavier; Recasens Guitart, Josefina; López Palma, Fernando.

Resum

El present article planteja la utilització de l'estudi de casos en diverses assignatures impartides per professorat del Departament de Teoria Sociològica de la UB a la Facultat de Formació del Professorat. La seva implementació ha estat considerada com a projecte d'innovació docent pel PMID de la UB.

L'objectiu de l'article és explicar els objectius i competències desenvolupades amb la innovació, com també el procediment d'aplicació. Finalment, s'aporten resultats de les valoracions dels estudiants respecte a la implementació de la innovació, com també consideracions del professorat que l'ha dut a terme en les seves classes.

Els resultats mostren com els alumnes implicats valoren positivament la innovació, sobretot en relació a l'anàlisi dels casos tot aplicant teoria treballada a classe i el fet de fer-ho en grup. Cal dir que els alumnes també consideren que hi ha elements millorables en la seva aplicació (com per exemple la contextualització, o retorn per part del professorat) que ajudaran a la millora de la innovació en els propers cursos.

Paraules clau: estudi de casos, formació del professorat, procés reflexiu, aprenentatge significatiu.

Aquest article pretén aportar una visió argumentada sobre l'interès de treballar amb casos en la formació dels professionals de l'educació. És el resultat d'una experiència utilitzada com a metodologia docent en les classes de diferents assignatures tant del Grau de Mestre d'Educació Infantil i del Grau de Mestre d'Educació Primària com en el Màster d'Activitat Motriu i educació i en el Màster en Formació del Professorat de Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes de la Facultat de Formació del Professorat. L'experiència que aquí es presenta respon a una tasca desenvolupada des de fa alguns cursos i que s'ha consolidat aquest darrer en un projecte d'innovació docent consolidat per l'equip GIDASRES (Grup d'Innovació Docent per a l'Anàlisi Sociològica i de la Realitat Educativa i Social.

Codi GIDUB-13/135) del Departament de Teoria Sociològica, Filosofia del Dret i Metodologia de les Ciències Socials de la Universitat de Barcelona.

Observar les bondats de treballar amb casos no és nou però volem constatar des de la nostra experiència en aquest article com el procés de formulació i la resolució de casos han resultat ser una eina fonamental en la majoria d'activitats formatives dirigides a professionals i específicament en la formació dels futurs professionals de l'educació.

L'estudi de casos com a innovació docent

La revisió bibliogràfica sobre la utilització de l'estudi de casos a l'aula destaca que aquesta metodologia connecta dialècticament la teoria i la pràctica en un procés reflexiu que es converteix a la vegada en aprenentatge significatiu. La presentació de casos permet mostrar i analitzar com experts han resolt o poden resoldre els problemes plantejats, les decisions preses i els valors, tècniques i recursos implicats en cadascuna de les possibles alternatives (De Miguel, 2006).

Per la seva part, Coller (2000) defineix l'estudi de cas com la descripció d'una situació concreta amb finalitats pedagògiques per aprendre o perfeccionar-se en algun camp determinat. Per tant, hem considerat que tenia doncs molt sentit aprendre utilitzant casos donada la seva finalitat pedagògica ja que és invitar al grup classe a analitzar i prendre decisions. Es pretén que els estudiants estudiïn la situació, que defineixin i aïllin els problemes, que identifiquin quin o quins aspectes d'aquests estan a les mans dels ensenyants intervenir-hi i que arribin a les seves conclusions.

Es poden detectar diferents tipus d'estudis de casos:

- Casos com a entrenament per a la resolució de situacions presents avui en el món escolar.
- Casos destinats a ensenyar a aplicar principis i normes establertes. Aquests segurament tenen més sentit per a altres disciplines on el caràcter i els protocols d'actuació davant de les situacions està més estandarditzat com pot ser el món jurídic o sanitari.

- Casos que s'utilitzen per conèixer situacions ja resoltes i entendre els procediments utilitzats.

Nosaltres hem optat en el cas dels graus per la primera opció mentre que en el cas dels màster l'opció segona i tercera serien potser més apropiades. Per tant podem concloure en aquesta primera aproximació que l'objectiu bàsic als primers cursos del grau no és ensenyar a resoldre problemes sinó a encarar situacions problemàtiques ja que cada cas és diferent, cada infant té una identitat i unes característiques pròpies que el fan únic i per tant els problemes requereixen solucions adaptades a cada cas.

Objectius i competències

L'objectiu didàctic d'aquesta experiència d'innovació docent és que l'alumnat connecti, enllaci i vinculi tot el contingut teòric que s'ha anat treballant al llarg de l'assignatura, és per això que té interès utilitzar el cas de la meitat del curs en endavant. Es pretén que serveixin per analitzar i incorporar de manera crítica les qüestions més rellevants de la societat actual que afecten l'educació familiar i escolar. També es busca capacitar l'alumnat perquè analitzi des de la perspectiva sociològica l'estat de l'educació en el marc de les societats actuals desenvolupant l'esperit crític, les competències professionals i l'empatia.

Les competències que es pretenen desenvolupar són:

- Assentar i interrelacionar els coneixements teòrics més rellevants de l'assignatura a través de l'anàlisi en profunditat del cas plantejat.
- Realitzar el vincle teòrico-pràctic de conceptes treballats en el marc de l'assignatura.
- Proporcionar diferents experiències a l'alumnat i que sigui conscient de les possibles problemàtiques amb les què es pot trobar en l'exercici de la pràctica professional.
- Incentivar a l'alumnat perquè reflexioni sobre el seu futur professional i es plantegi possibles conseqüències de les seves accions.

- Fomentar el treball en grup i l'aprenentatge a través de l'anàlisi i reflexió col·laborativa.
- Fomentar la capacitat d'exposició oral de les idees i d'arribar a un consens.
- Evidenciar que els coneixements poden ser generalitzats i aplicats a altres casos.
- Ser conscient que ser professional de l'educació és tenir a l'abast recursos per tal de poder-los utilitzar de forma flexible segons la idiosincràsia de cada situació.
- Ser conscient que ser professional de l'educació és pensar els efectes, volguts i no volguts, que comporta cada acció i per tant, la necessitat de pensar en activitats de seguiment.

Tal i com es veurà a l'apartat de resultats aquestes competències són presentades a l'alumnat a final de curs perquè valori l'experiència dels estudis de casos.

Aplicació

En aquesta ocasió presentem l'aplicació i els resultats del treball fet amb l'alumnat dels graus d'Educació Infantil i d'Educació Primària i deixem per una altra ocasió la presentació dels resultats de la tasca feta en el cas del Grau de Sociologia i els màsters de Formació de Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes i el d'Activitat motriu i educació.

L'experiència s'ha dut a terme a partir de dos casos, un per a cadascuna de les assignatures del Grau d'Educació Infantil i Primària.

En el cas treballat en l'assignatura de *Sociologia de l'Educació* es planteja l'exercici al voltant de conceptes com: estereotip, prejudici, discriminació, igualtat d'oportunitats i solidaritat. Es presenta una situació complexa d'una nena amb problemes de sordesa severa prelocutiva que arriba a una nova escola, i els conflictes que aquest fet genera al centre i a l'aula, pel fet a més

també de ser d'ètnia gitana. Es fa un repàs dels actors implicats (mestres, famílies, infants, claustre, serveis educatius, etc.) i les seves reaccions, vivències i aportacions.

Es realitzen una sèrie de preguntes amb l'objectiu que els estudiants entenguin la diversitat de posicionaments respecte el fet amb la què es poden trobar a l'aula. La idea de fons és que siguin capaços d'entendre la situació, analitzar-la i desenvolupar les accions necessàries per a que tots els actors implicats convisquin cohesionadament.

El cas treballat a l'assignatura d'*Acció tutorial: relacions família, escola i comunitat* parteix de conceptes com pobresa, exclusió, identitat, tipus de família, maltractament, acolliment familiar i adopció. Aquests conceptes s'introdueixen a partir del cas d'un infant d'una família amb problemes socials greus que és acollit per una família que no és la seva família biològica. En l'anàlisi de la situació es treballa la implicació de l'escola, l'interès del treball en xarxa amb els serveis socials i de salut comunitaris i les repercussions que té per l'infant i per l'escola aquesta situació.

En aquest cas, l'objectiu concret és que a través de les preguntes els alumnes siguin capaços d'entendre la problemàtica legal i vivencial que comporta que un infant visqui amb una família d'acollida i les repercussions que això comporta per a ell i per a l'escola. D'aquesta manera, com a futurs mestres, l'alumnat entén la rellevància d'entendre la situació de cada un dels infants i de treballar en xarxa i de manera coordinada per a millorar la seva situació.

Procediment i context d'utilització dels casos

Treballar a partir d'aquests plantejaments requereix tres passos als quals el professorat implicat en la seva aplicació ha de donar molta importància: en primer lloc comprendre bé el procés i la situació plantejada, les implicacions reals; en segon lloc raonar perquè s'ha arribat fins a aquí i quins actors hi han intervingut; i en tercer lloc pensar en possibles intervencions que resolguin el cas i que permetin en el futur actuar a l'avançada per minimitzar el risc de que es repeteixin situacions semblants, en realitat aprendre de la situació plantejada.

A nivell de calendari l'ús dels casos es pot aplicar una mica després de la segona meitat del curs o més aviat cap al final. En el primer dels casos s'aconsegueix que l'alumnat generi noves idees i que tingui la ment oberta per a futurs conceptes i procediments que encara falten per treballar durant el curs. En els segon dels casos permet que pugui integrar el coneixement que s'ha desenvolupat al llarg del curs, tot fent una síntesi i recordatori dels continguts específics.

Ambdues opcions comporten beneficis concrets i cada un dels professors implicats en la seva implementació ho ha emprat segons dinàmiques del curs i necessitats didàctiques concretes.

Organitzativament el procés d'anàlisi dels casos es desenvolupa a l'aula, l'alumnat llegeix i analitza individualment el cas, tant sols entre 5 i 10 minuts, després es plantegen les preguntes realitzades i per tant, s'aborda el camí per resoldre'l.

Seguidament els alumnes treballen conjuntament en grup de 4 o 5 membres tot posant en comú les idees que han desenvolupat de manera individual i realitzen una anàlisi conjunta. Així, debaten, defensen i modifiquen les seves idees inicials tot enriquint-se dels aprenentatges dels altres i d'allò que van construït de manera conjunta a través de la interacció. Conjuntament van responenent a les preguntes que se'ls hi formulen per tal d'arribar a una idea completa del cas i pensar en la seva possible resolució. Així mateix, si ho requereixen el professor és present per respondre dubtes, orientar i ajudar a arribar a consens. Aquest procés és el més llarg i pot durar entre 30 i 45 minuts.

Les preguntes plantejades van del més general al més particular per poder arribar a la seva resolució. En realitat els tres elements claus són en primer lloc trobar el vertader problema, en segon lloc veure quins elements del context són necessaris i cal tenir-los en compte per finalment concloure i plantejar les sortides possibles, és a dir quina seria la seva posició i actitud davant del cas.

Finalment, un portaveu de cada un dels grups presenta de manera oral a la resta de la classe l'anàlisi realitzat del cas i les respostes que han consensuat

conjuntament. D'aquesta manera els grups entre ells s'aporten idees noves, punts de vista diferents que poden ser orientats i complementats amb les aportacions del professorat i amb les activitats de seguiment proposades.

L'escrit que han realitzat a l'aula és lliurat al professorat que el revisa i el retorna. El retorn té a veure sobretot amb els objectius plantejats, i el desenvolupament de competències transversals i no tant amb la resolució concreta de la situació ja que es considera que no hi ha una resolució única ni unívoca a la que tothom hagi d'arribar.

Valoració de l'experiència

Seguidament es desenvolupa la valoració de l'experiència. En primer lloc les observacions i constatacions fetes per part del professorat i en segon lloc la valoració feta respecte de la retroacció manifestada per l'alumnat.

Des del punt de vista del professorat podem dir que hem pogut corroborar les bondats del mètode que reconeix Wassermann (1999). L'eficàcia ve avalada per diverses bandes. Les proves realitzades a posteriori, les intervencions fetes a l'aula, les evidències recollides tant en les pràctiques proposades a l'aula com en activitats autònomes realitzades fora de l'aula indiquen que en general hi ha un alt grau d'assoliment tant dels conceptes bàsics com de les funcions i la utilitat dels recursos i serveis implicats en l'acompanyament de problemàtiques en els casos pràctics.

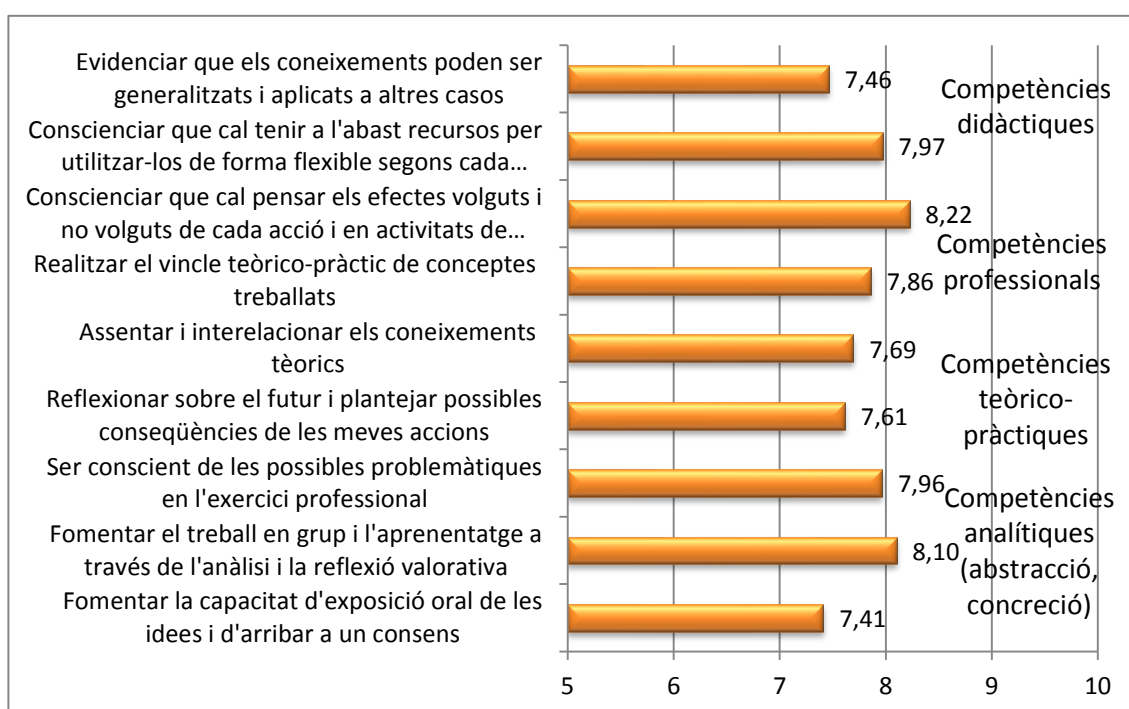
A més també podem afirmar que desperta en els alumnes necessitats de seguir aprenent conceptes nous i de relacionar-los amb els que tenien prèviament. Això es manifesta en la necessitat d'aplicar els conceptes treballats en situacions noves en les que es troben cada dia a la seva pròpia família, associacions diverses (com els esplais), la feina actual, al carrer, etc.

Els conceptes apresos queden fixats per a altres activitats posteriors i el treball en petit grup amb un objectiu compartit va més enllà del treball de classe, així saben posar-se en el paper de professionals i discuteixen, aporten idees, argumenten sovint des d'aquesta posició.

Considerem que el fet de poder expressar opinions, creences, actituds i valors els ajuda a desenvolupar la capacitat d'observar bé la realitat, de comprendre-la millor. El treball en grup aplicat a l'anàlisi de casos ajuda a prendre decisions, a treballar de forma cooperativa i especialment a establir relacions efectives entre teoria i pràctica.

Les retroaccions que ha fet l'alumnat corroboren àmpliament les constatacions del professorat. S'han recollit de forma anònima i virtual d'un total de 9 grups d'alumnes del Grau tant d'Infantil com de Primària que sumen un total de 250 respostes. El qüestionari de la retroacció constava de 9 preguntes tancades i dues d'obertes. Es preguntava bàsicament sobre la consecució dels objectius i les preguntes obertes eren destinades a buscar avantatges i inconvenients d'aquest tipus de metodologia i què era el que havien après. Els resultats queden resumits a la taula següent.

Taula 1. Resultats de les respostes de l'alumnat respecte a la implementació de l'estudi de casos.

Font: Elaboració pròpia a partir de la retracció de l'alumnat.

Les diverses puntuacions mostren com l'alumnat fa una valoració positiva de la utilització dels casos a classe, amb una nota global que es situa en el notable.

Els ítems menys puntuats són el treball de la capacitat d'exposició oral de les idees per arribar a un consens, i el fet d'adonar-se'n que els coneixements poden ser generalitzats a altres casos. Això ofereix indicacions al professorat que ha aplicat l'exercici de cara a la seva millora.

Per altra banda els aspectes més ben puntuats són el fet de conscienciar que cal pensar en els efectes volguts i no volguts de cada acció i fomentar el treball en grup a través de l'anàlisi i la reflexió. Són indicadors que es refereixen a competències d'àmbits diferents així que és difícil extreure'n una conclusió generalitzada.

En general podem dir que tot i que la valoració és positiva, tenint en compte que estem davant un alumnat que acostuma a valorar positivament el què es fa a la Facultat encara queda camp per córrer per a millorar l'aplicació d'aquesta experiència d'innovació docent.

Les diferències observades en les valoracions dels diferents grups constaten apreciacions diferents en funció del moment del curs en que es realitza l'activitat i de la informació prèvia que tenen respecte de la situació plantejada i els actors i serveis implicats. Alguns diuen no haver après res de nou però si que valoren l'oportunitat d'aplicar el que havien après abans de forma teòrica. Podem reconèixer per tant que potser com més informació prèvia o experiències similars a les del cas tenen els alumnes, aquests valoren la pràctica més positivament.

En les preguntes obertes respecte de les **avantatges** i inconvenients l'alumnat expressa de forma unànime que els ha servit per portar la teoria a la pràctica, per aclarir dubtes, que han pres consciència de les problemàtiques existents en el món escolar, que els ha servit per observar quina dimensió té el paper dels mestres o que s'han pogut posar en la situació real i exemplificar el que han estudiat. També fan èmfasi en que han guanyat en seguretat i que els ha permès treballar en equip. Manifesten que els ha permès posar-se en la pell dels professionals i adonar-se de la complexitat que significa.

Valoren molt la informació complementària de cada cas particular i les activitats d'aprofundiment proposades, especialment els protocols d'actuació existents en cas d'infants maltractats o en risc d'exclusió social.

Un aspecte clau en els avantatges se centra en l'adquisició de coneixements treballats durant l'assignatura. L'alumnat acudeix als conceptes que hi ha al darrera dels casos plantejats per expressar el què ha après. Ells mateixos, especialment citen que revisen, s'interioritzen i contextualitzen coneixements tot aplicant-los. Fins i tot alguns d'ells esmenten que han après nous coneixements durant el desenvolupament i l'anàlisi del cas.

L'alumnat expressa també el fet d'adonar-se de les conseqüències que té pels infants amb dificultats l'actitud dels mestres i de la comunitat educativa en general. Citen aspectes concrets que han après com la lluita contra la desigualtat, la resolució de conflictes, la necessitat de buscar solucions individuals i col·lectives als problemes que planteja cada infant i cada família. Asseguren haver traspasat la barrera dels prejudicis i alguns diuen que ser ignorant pot generar discriminació. Així, veuen en aquests casos la necessitat de saber i conèixer per opinar. Algú reconeix que li ha servit per plantejar-se dubtes, o a posar més sabers en el calaix de la seva experiència. També fan esment de la descoberta de l'existència de diferents enfocaments per tractar cada tema i valoren la importància que tenen els professionals d'educació infantil i primària en les seves intervencions amb els infants.

Com a inconvenients les enquestes indiquen que el fet de no ser una situació viscuda de primera mà suposa a l'inici certa dificultat per situar-se. En molts casos es destaca que l'alumnat voldria més informació, encara que després puguin arribar a reconèixer que no és necessària per la resolució del cas. Això ofereix pautes de cara a la millora de l'aplicació docent de l'experiència. Per altra banda algunes retroaccions assenyalen que pel fet de ser un cas dissenyat amb finalitats pedagògiques acumula massa estereotips, o fins i tot que pot induir al perill de generalitzar un cas que en principi és particular. Aquests aspectes indiquen la necessitat d'atorgar molta importància a la contextualització i presentació dels supòsits del cas per part del professorat.

Respecte als condicionaments de la dinàmica de l'exercici diversos alumnes assenyalen la dificultat d'arribar a acords amb la resta del grup, de saber argumentar les pròpies opinions i raons, i manifesten que els hauria agradat que no hi haguessin preguntes per tenir més llibertat a l'hora de dirigir el debat cap on els portés la discussió.

Tots aquests aspectes són útils de cara a millorar, en futures aplicacions de l'estudi de casos, tant la contextualització com l'anàlisi i treball en grup del cas. En tots els contextos hem detectat que cal una bona contextualització de què vol dir treballar des d'aquesta perspectiva i què implica l'estudi d'un cas ja que sovint tan l'alumnat com el professorat no està acostumat a treballar d'aquesta manera. I sobretot, que cal una retracció després de què l'alumnat ho hagi realitzat, acció que sovint no és fàcil ja que el cas en alguns casos es realitza a final de curs perquè l'alumnat tingui tot el material de l'assignatura, moment del calendari on el temps ja acostuma a ser escàs.

Conclusions

Constatem que situar-se en el lloc dels professionals des de l'inici dels estudis i resoldre situacions reals afavoreix el treball i la reflexió individual, que després es comparteix amb els companys, d'aquesta manera l'aprenentatge té valor i significat per a l'alumnat. Aquest valor es pot explicar pel fet que aquesta metodologia d'aprenentatge posa l'èmfasi en partir de fets reals i contextualitzats en l'àmbit de la professió. Aquest tipus de plantejament pedagògic garanteix la motivació cap els temes tractats i propicia seguretat i autoconeixement. També s'apel·la i es referma en l'alumnat la capacitat de raonament i la capacitat per estructurar el treball per arribar a una solució. Una solució que generalment no és unívoca i que requereix defensar la pròpia posició davant els companys de l'aula. Alhora podem dir doncs que comporta una major implicació i debat de tots els membres del grup. En resum podem afirmar que l'acostament a la realitat que planteja l'estudi de casos genera compensacions gairebé sempre positives tant pel professorat com per l'alumnat.

Referències bibliogràfiques

Coller, X. (2000). *Estudio de casos*. Madrid: CIS

De Miguel Diaz, M. (COORD.). (2006). *Metodologías de enseñanza y aprendizaje para el desarrollo de competencias*. Madrid: Alianza

Wassermann, S. (1999). *El estudio de casos como método de enseñanza*. Madrid: Amorrortu

Annexos. Casos

Cas 1: Sociologia de l'educació.

- **Títol:** *Arriba la Carmen, no hi sent!*
- **Objectiu didàctic:** Es pretén que l'alumnat identifiqui el que significa treballar la diversitat a l'aula i reconegui tots els actors implicats i l'interès de treballar de forma cohesionada
- **Requisits previs:** L'activitat es recomana realitzar-la a l'aula, com a treball col·laboratiu en grups de quatre o cinc alumnes quan els curs està força avançat, i es tenen les bases teòriques que permeten la seva aplicació en el cas.
- **Desenvolupament:** L'alumnat llegeix i analitza individualment el cas, tant sols 5-10 minuts, per plantejar-se les preguntes. Seguidament posen en comú les idees que han desenvolupat de manera individual i realitzen una anàlisi conjunta. Conjuntament van responnent a les preguntes per tal d'arribar a una idea completa del cas i pensar en la seva possible resolució. Així mateix, si ho requereixen el professor és present per respondre dubtes, orientar i ajudar a arribar a consens. Aquest procés és el més llarg i pot durar entre 30 i 45 minuts.
- **Narració:**

La Mª Josep és mestra d'una escola de primària pública i és tutora d'un grup de 25 alumnes de 5è de primària. A principis d'octubre quan ja fa quinze dies que ha començat el curs, arriba una nena nova, la Carmen, que té 12 anys i problemes de sordesa severa des del néixer (prelocutiva).

Arriba a l'escola acompanyada d'un informe-diagnòstic de l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP) de la zona on queda palès les dificultats d'aprenentatge derivades de la seva discapacitat i també de la seva manca de suport i seguiment familiar tant pel que fa als seus aprenentatges com a la seva atenció general.

Es comunica a l'escola per part de la Inspecció de la zona, que l'escola comptarà amb un professional de suport 10 hores a la setmana per atendre la Carmen de forma individual o acompanyar-la en les activitats del grup classe.

La Carmen pertany a una família d'ètnia gitana i ha estat escolaritzada alguns cursos en una escola d'una altra població.

Quan fa una setmana que la Carmen va a l'escola, els pares compromissaris –el Josep i la Conxita, delegats del grup classe de 5èA que és el grup de la Carmen-, demanen una entrevista a la M^a

Josep, ja que han rebut queixes d'altres pares, perquè els nens han dit a casa que hi ha una nena nova que no els entén i que volen aprendre una nova manera de parlar: el llenguatge de signes; per poder-se comunicar amb ella. La mestra els ha dit que poden utilitzar una part del temps setmanal dedicat a assemblea per aprendre'l.

Alguns pares creuen que això perjudica l'aprenentatge dels seus fills, que la mestra ha de dedicar temps a aquesta nena i no pot estar tan per a la resta de la classe, i que aquesta nena hauria d'anar a una escola especial. Alguns, fins i tot, han dit que canviaran els seus fills d'escola o que no volen gitanos a l'escola.

El mestre d'educació física planteja al claustre del centre què fer perquè la Carmen no vol fer Educació Física.

- *Preguntes:*

1. Quins eixos de desigualtat veieu en aquest cas?
- 1.- Quina és l'opinió del grup respecte de si l'escola i l'aula han d'integrar tots els nens i nenes?. Hi ha límits? Quins? (utilitzeu els models sociopolítics en relació a la integració ètnica).
- 2.- Quines condicions hauria de tenir una escola per acollir infants sords?
- 3.- Creu el grup que l'actitud d'alguns pares, té relació amb algun d'aquests conceptes: Prejudicis, discriminació, igualtat d'oportunitats, solidaritat? Definiu breument primer els conceptes.
- 4.- Per què creu el grup que els pares i els nens no tenen la mateixa visió respecte que la Carmen vagi a 5è A?
- 5.- Quin paper creu el grup que han de tenir els diferents estaments educatius? Penseu en la Inspecció, l'EAP, la direcció del centre, el claustre de mestres, l'equip de mestres del grup (especialistes), i el mestre/a tutor/a.
- 6.- L'escola, a partir de l'arribada de la Carmen, ha de canviar segons l'opinió del grup? Per exemple signes visuals en lloc d'acústics?
- 7.- Quins avantatges i inconvenients per al grup classe de la Carmen creu el grup que comportarà el fet que hagi arribat la Carmen?

- *Activitats de seguiment*

- 1.- Nivells de discapacitat auditiva (lleugera, mitjana, severa, prelogna). Importància de si és del néixer (prelocutiú) o no.
- 2.- Existència del llenguatge de signes catalana. Diferència amb altres llengües.
- 3.- Conèixer el nivell de comunicació, què entenen les persones sordes segon els graus de sordesa. Veure els vídeos. <http://www.xtec.cat/~cllomar/desfigurat/desfigurat.htm> veure que diu la mestra i que entén l'alumne.
- 4.- Estudar que és un EAP i quines competències té. Diagnosticar, decidir integració o escola especial., orientar als mestres, als pares..
- 5.- Conèixer diferents associacions i serveis que treballen en aquest camp. <http://www.acapps.org/guia.pdf> guia. Centres de recursos educatius per a discapacitats auditius CREDA.
- 6.- Estudar de quina manera contempla la legislació escolar l'educació especial i la integració.
- 7.- Estudar el nombre d'infants escolaritzats amb discapacitat auditiva.
- 8.- Estudar els dos enfocaments per abordar el tractament de les persones sordes: mèdic i sociocultural. <http://www.xtec.cat/~cllomar/desfigurat/perspectives.htm>
- 9.- Per què ser sord no suposa només sentir menys?
- 10.- Què vol dir que :“ Les Persones Sordes es defineixen com a bilingües en l'accepció llengua de signes / llengua oral”.
- 11.- Què et sembla aquesta afirmació, com les consideres tu? “Les Persones Sordes es consideren com a integrants d'una minoria lingüística i cultural, determinada per la primacia del sentit de la vista. Es consideren biculturals per sentir com a seves tant la cultura del seu medi social com la Cultura Sorda. En les relacions socials és un valor important el tracte amb iguals, amb altres persones de la Comunitat Sorda”.
- 12.- Buscar i estudiar experiències on l'alumnat sord i l'oient conviuen en la mateixa aula com l' Instituto de Enseñanza Secundaria Infante Don Juan Manuel de Murcia.

13.- Buscar i estudiar el contingut del programa televisiu que s'emet per TV2 cada dissabte a les 8:30 del matí.

Cas 2: Acció tutorial

- **Títol: En Marc!**
- **Objectiu didàctic:** Es pretén que l'alumnat entengui la problemàtica legal i vivencial que comporta que un infant visqui amb una família d'acollida i les repercussions que això comporta per a ell i per a l'escola
- **Requisits previs:** L'activitat es recomana realitzar-la a l'aula, com a treball col·laboratiu en grups de quatre alumnes quan els curs està força avançat, i es tenen les bases teòriques que permeten la seva aplicació en el cas.
- **Desenvolupament:** L'alumnat llegeix i analitza individualment el cas, tant sols 5 i 10 minuts, per plantejar-se les preguntes. Seguidament posen en comú les idees que han desenvolupat de manera individual i realitzen una anàlisi conjunta. Conjuntament van responnent a les preguntes per tal d'arribar a una idea completa del cas i pensar en la seva possible resolució. Així mateix, si ho requereixen el professor és present per respondre dubtes, orientar i ajudar a arribar a consens. Aquest procés és el més llarg i pot durar entre 30 i 45 minuts.

- **Narració:**

En Marc és un infant de 4 anys que viu des de fa un any i mig amb una família d'acollida, els pares i dues germanes, la Roser de 8 anys i la Teresa de 11, a l'Hospitalet de Llobregat. Els pares són infermers i treballen a l'Hospital de Bellvitge.

La seva mare biològica, la Carme, després de que els Serveis Socials municipals hi intervinguessin a petició dels seus pares, en aquest moment es troba en el procés final de desintoxicació degut a la seva addicció a l'alcohol, ha estat força temps ingressada a la unitat hospitalària de desintoxicació de Can Ruti, viu a Badalona en un pis que una tieta seva li va deixar en herència i que és en el mateix indret on viuen els seus pares, els avis d'en Marc, que ja són molt grans i que de fet és on ella viu perquè en el seu pis no té ni aigua ni llum..

La Carme va tenir el seu fill Marc mentre estava aparellada amb en Carles, el pare biològic del Marc. Però la última vegada que hi va tenir contacte van tenir una forta discussió que va anar més enllà de les paraules a més ell li va prendre els pocs diners que tenia estalviats, d'ençà de llavors no l'ha tornat a veure ningú.

En Marc cada dissabte visita la seva mare i als seus avis a Badalona, però mai s'hi queda a dormir perquè diu que té por i no s'hi vol quedar. Quan a l'escola li pregunten per la seva família ell sempre parla de la família d'acollida com si no en tingués cap altre.

Tots tres infants van a l'escola Pau Vila de l'Hospitalet, i les dues nenes participen en el projecte d'educació musical municipal que porta a terme l'escola de música i centre d'arts EMCA compromès amb un projecte comunitari de música en aquest centre. La Roser toca la viola i la Teresa el violí, en Marc diu que vol tocar el violoncel, quan faci segon, que és quan comença el projecte, així podran fer un trio.

- **Preguntes:**

1.- Identifiqueu els problemes que hi ha presents a la vida de la mare del Marc. Són relatius a la pobresa o a l'exclusió?.

2.- Identifiqueu la situació social i familiar del Marc. Quines persones són els seus referents? Quines conseqüències positives i negatives li pot portar això?

3.- Des de la perspectiva de la justícia és considera que l'acolliment és només una situació provisional i té com a objectiu que l'infant torni amb la seva família biològica? Quins avantatges o inconvenients trobeu en que estigui amb els avis i la mare o amb la família d'acollida? Per què? Quines conseqüències pot portar el retorn?

4.- Tenint en compte que l'acolliment del Marc és de llarga durada (veure peu de pàgina tipus d'acolliment), us sembla que totes les famílies poden ser famílies acollidores?. Per què?

5.- Per què us sembla que la idoneïtat per a les famílies d'acollida exigeix que les persones sol·licitants: "han de gaudir d'una situació afectiva equilibrada, disposar de temps, tenir una actitud educativa flexible i un entorn familiar socialitzador per a l'infant acollit, i estar disposades a col·laborar amb els professionals tècnics que acompanyen l'acolliment. Per fer l'acolliment, tots els membres de la família, incloent-hi els fills i filles, si n'hi ha, han d'estar-hi d'acord".

- 6.- Quin serveis socials i comunitaris apareixen en el cas i quins us semblen que hi podrien intervenir?
7.- Que ha de fer l'escola davant d'aquest infant? Matrícula per un temps? Seguiment? Relació família (quina)-escola? Relació amb els serveis socials i comunitaris?

- *Activitats de seguiment:*

Xarxa avantatges família monoparental

<http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.6e02226e86d88424e42a63a7b0c0e1a0/?vgnextoid=5603591261a87210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=5603591261a87210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>

Plans de desenvolupament comunitari

http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.7fca6ecb84d307b43f6c8910b0c0e1a0/?vgnextoid=2c80dffa590e210VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=2c80dffa590e210VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default&newLang=ca_ES

Ajuts econòmics de mesures de protecció integral contra la violència de gènere

http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.c13e012edf7cbe46a572d32b0c0e1a0/?vgnextoid=06fff595ef1a3310VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=06fff595ef1a3310VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detall&contentid=f50877651ed8a31077651ed8a3108d0c1e0aRCRD&vchannel=f59bf20a771e3210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&newLang=ca_ES

El Departament de Benestar Social i Família, mitjançant la Secretaria de Família, concedeix uns ajuts econòmics a aquelles dones que han estat víctimes de la violència de gènere, que tenen uns nivells de renda determinats i que els hi costa trobar un lloc de treball. Sigui per la seva edat, per la manca de preparació, o per altres raons socials estiguin relacionades o no amb la situació de violència que han patit.

Persones amb drogodependències i/o altres addiccions

<http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.c7a2fef9da184241e42a63a7b0c0e1a0/?vgnextoid=66d6be2e48274210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=66d6be2e48274210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>

L'abús del consum de drogues, sobretot entre diversos grups de població especialment vulnerables, ha originat problemes sanitaris i socials que plantegen diversos reptes institucionals.

Des del Departament de Benestar Social i Família es financen i planifiquen serveis socials de prevenció i reinserció per a persones amb drogodependències i/o altres addiccions. Es tracta de prestacions finançades per l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials (ICASS), coordinades amb el Departament de Salut i gestionades pels ens locals i les entitats d'iniciativa social.

Acollir un infant

http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.7fca6ecb84d307b43f6c8910b0c0e1a0/?vgnextoid=5bc6405af2674210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=5bc6405af2674210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default&newLang=ca_ES

Guia sobre l'acolliment familiar:

http://www20.gencat.cat/docs/dasc/03Ambits%20tematic/01Acollimentsiadopcions/Acolliments/Acollir_infant/documents/guia_acolliment.pdf

Escola de Música i Centre d'Arts d'Hospitalet de Llobregat

COHESIÓ SOCIAL A TRAVÉS DE LA MÚSICA

<http://www.centredesarts-h.cat/>

Serveis Socials. Serveis de reinserció. Serveis de llar amb suport per a drogodependents

<http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.7fca6ecb84d307b43f6c8910b0c0e1a0/?vgnextoid=dcc115b963674210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=dcc115b963674210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>